

Uniwersytet
Pomorski
w Słupsku

prof. dr hab. Janusz Gierszewski
Instytut Bezpieczeństwa i Socjologii
Uniwersytet Pomorski w Słupsku

wypięto dnia ..... 15. 11. 2023r.
nr korespondencyjny 103
podpis ..... Jila

RECENZJA

rozprawy doktorskiej pt.:

*Uwarunkowania działań Policji na rzecz bezpieczeństwa mieszkańców
wybranych gmin powiatu tarnowskiego*
opracowanej przez mgra Dominika RZEPECKIEGO
pod kierownictwem naukowym
dr hab. Renaty STOJECKIEJ - ZUBER

*zlecona przez Radę Wydziału Nauk o Bezpieczeństwie Krakowskiej Akademii Uchwałą z dnia
29 września 2023 r. (pismo z dnia 20 października 2023 r.)*

Zgodnie z wymogami ustawowymi rozprawa doktorska przygotowana pod opieką promotora powinna stanowić oryginalne rozwiązanie problemu naukowego, wykazywać ogólną wiedzę teoretyczną kandydata w danej dyscyplinie naukowej lub artystycznej oraz umiejętność samodzielnego prowadzenia pracy naukowej.

Uwzględniając te wskazania w ocenie pracy doktorskiej mgra Dominika Rzepeckiego przyjęte zostały następujące kryteria:

- ocena oryginalnego rozwiązania problemu badawczego,
- ocena ogólnej wiedzy teoretycznej autora w dyscyplinie nauki o bezpieczeństwie,
- ocena umiejętności Autora do prowadzenia samodzielnych badań naukowych.

By dokonać oceny powyższych aspektów należy również odnieść się do zagadnień takich jak wybór tematu oraz znaczenie podjętej tematyki, cel pracy i hipotezy badawcze, metodologia badań czy ocena merytoryczna rozprawy.

1. Stwierdzenie spełnienia albo braku spełnienia oryginalnego rozwiązania problemu naukowego

Gdy chodzi o działania Policji to na pierwszy plan wysuwa się element ochrony przed bezprawnymi zamachami naruszającymi określone dobra człowieka jak życie, zdrowie czy mienie. Policja jest wiodącą instytucją odpowiedzialną za bezpieczeństwo mieszkańców, ochronę bezpieczeństwa i porządku publicznego.

Uwarunkowanie w SJP oznacza „okoliczność mającą wpływ na coś”. Słowo to jest używane w kontekście różnych dziedzin i oznacza czynniki determinujące, które mogą mieć wpływ na pewne zdarzenia lub zjawiska. Uwarunkowania mogą obejmować czynniki ekonomiczne, społeczne, kulturowe, polityczne, technologiczne, środowiskowe itp.

Działania Policji są uwarunkowane różnymi czynnikami. Z mojego doświadczenia oraz prowadzonych badań mogę wymienić kilka kluczowych, które w mojej subiektywnej ocenie wpływają

na działania Policji. Są to uwarunkowania: prawne, polityczne, kultury organizacji, budżetu i zasobów (finansowych, technicznych i ludzkich), przyjętej misji i celów (ustalanych hierarchicznie), zaufania społecznego systemu szkolenia i występujących zagrożeń. Na poziomie lokalnym uwarunkowaniem (jeżeli nie najważniejszym) jest zespolenie administracyjne (lub jego brak).

W tytule rozprawy Autor wprowadził pojęcie „uwarunkowanie działań Policji”. Trzeba jednak zwrócić uwagę, że w „tytułowych” gminach „działa” Komisariat Policji w Żabnie (s. 116), który służbowo podlega Komendzie Miejskiej w Tarnowie. Tym samym tytuł powinien być zawężony do „uwarunkowań działań Komisariatu Policji w Żabnie”, a nie działań Policji. „Uwarunkowania działań Policji” odnoszą się do ogólnych czynników wpływających na działania całej organizacji, podczas gdy „uwarunkowania działań komisariatu Policji” odnoszą się do jednostki na poziomie lokalnym, działającej w określonym obszarze geograficznym (gminie/gminach). Jednostka ta działa w ramach ogólnych uwarunkowań Policji, ale jej działania są bardziej ukierunkowane na konkretne potrzeby i wyzwania lokalnej społeczności. Przypomnę, że komisariat jest jednostką organizacyjną komendy miejskiej/powiatowej.

W tytule rozprawy brak jest dookreślenia o jakie uwarunkowania chodzi (ekonomiczne, organizacyjne, prawne, kulturowe itd.), a więc zakres badań jest bardzo szeroki. Natomiast zakres działania komisariatu jest określony w Zarządzeniu Komendanta Głównego Policji.

W uzasadnionych przypadkach komendant powiatowy może rozszerzyć zakres działania komisariatu Policji o wybrane zagadnienia z zakresu działania komendy powiatowej Policji. Należy przyjąć, że polska Policja ma charakter scentralizowany i jest zorganizowana na zasadzie hierarchicznego podporządkowania. Istnieje więc ścisła zależność organów niższego stopnia (komendanta komisariatu) od odpowiednich organów nadrzędnych (komendanta miejskiego, wojewódzkiego czy głównego Policji). W mojej opinii, analiza uwarunkowań działań komisariatu Policji nie może być analizowana bez związku z uwarunkowaniami całej organizacji. Szczególnie jeżeli chodzi o zasoby osobowe i rzeczowe (s. 111), system emerytalny, proces szkolenia, zmiany organizacyjne itd. (s. 109) Uważam, też, że postrzeganie tych uwarunkowań przez mieszkańców trzech gmin powiatu tarnowskiego i ich ocena przez policjantów Komisariatu Policji w Żabnie niewiele wpłynie na decyzje strategiczne decydentów. To Komendant Główny Policji posiada liczne kompetencje prawotwórcze i organizacyjne, dzięki którym dopełnia swoją rolę centralnego organu administracji rządowej. Osobiście żałuję, że praca nie porusza problemu związanego z centralizacją i dekoncentracją Policji.

Autor stwierdza, że: „W przeprowadzonych badaniach skupiono się nie tylko na koncepcji zapobiegania przestępczości poprzez współpracę z lokalną społecznością, lecz także zbadano zachowania społeczne w aspekcie funkcjonowania wspólnot mających wpływ na bezpieczeństwo.” (s. 7) Z pewnością tytuł nie wskazuje na badanie koncepcji zapobiegania przestępczości i zachowań lokalnych wspólnot, ani też na funkcjonowanie wspólnot mających wpływ na bezpieczeństwo (jakie?). Wówczas temat powinien brzmieć np.: Koncepcje zapobiegania przestępczości na przykładzie wybranych gmin powiatu tarnowskiego.

Nie rozwiewa moich wątpliwości kolejne stwierdzenie, że: „Prowadzone badania pozwolą ukazać uwarunkowania rzeczywistego poziomu poczucia bezpieczeństwa w niebadanych dotąd lokalnych wspólnotach gmin Radłów, Żabno oraz Wietrzychowice oraz na opracowanie na ich podstawie projektu działań naprawczych, określonego tytułem Bezpieczna gmina.” (s. 8) Pomijam formę czasu przyszłego, która występuje w koncepcji badań, a nie w sprawozdaniu z nich, ale temat rozprawy nie wskazuje na potrzebę badania poczucia bezpieczeństwa mieszkańców wybranych gmin. Wówczas temat powinien brzmieć np.: Postrzeganie bezpieczeństwa przez mieszkańców wybranych gmin powiatu tarnowskiego w kontekście projektu „Bezpieczna gmina”.

Jednym z wymogów stawianym rozprawom doktorskim jest oryginalne rozwiązanie problemu co sugeruje, że istotnym dla oceny staje się problem naukowy z którym związana jest hipoteza.

Autor postawił główny problem badawczy w formie pytania: „W jakim stopniu i zakresie działania Policji warunkują bezpieczeństwo mieszkańców wybranych gmin powiatu tarnowskiego.” (s. 107) W problemie na plan pierwszy ujawniają się nie uwarunkowania działań Policji, a uwarunkowania bezpieczeństwa mieszkańców zależne od działań Policji. Oczywistym jest, że działania Policji jako „monopolisty” odgrywają kluczową rolę w zapewnieniu bezpieczeństwa mieszkańców (tylko jakiego? domniemam, że bezpieczeństwa i porządku publicznego). Do oceny działań komisariatu Policji wówczas można zaliczyć: liczbę patroli policyjnych (pieszych/zmotoryzowanych), skuteczność zwalczania przestępczości i wykroczeń na terenie gminy (analiza danych statystycznych), szybkość reagowania na sytuacje kryzysowe (czas podjęcia interwencji), poziom bezpieczeństwa w ruchu drogowym (analiza danych statystycznych), sposób rozwiązywania konfliktów (np. przemocy domowej), efektywność współpracy z instytucjami bezpieczeństwa i społecznością (ocena społeczna programów profilaktycznych) itp.

Postawionemu pytaniu została podporządkowana hipoteza główna, w której przypuszcza się „że działania Policji w dużym stopniu i w dużym zakresie warunkują bezpieczeństwo mieszkańców wybranych gmin powiatu tarnowskiego. Zakłada się tak dlatego, że Policja w małych społecznościach lokalnych włączona jest w rozwiązywanie wszystkich problemów stanowiących zagrożenie dla mieszkańców. Jednocześnie przypuszcza się, że zarówno stopień, jak i zakres działań Policji na rzecz bezpieczeństwa mieszkańców warunkowany jest jej zasobami osobowymi i rzeczowymi, kompetencjami policjantów, dostępnością policjantów dla mieszkańców, a także rodzajami problemów charakterystycznych dla terenu jej działania.” (s. 108-109)

Autor zakłada, że uwarunkowania zależą od pięciu zmiennych (s. 111) Przy czym nie uzasadnia swojego wyboru. W mojej ocenie wynika to z kwerendy literatury odnoszącej się do związków przyczynowo-skutkowych „uwarunkowań” działań Policji, dorobku teoretycznego kryminologii czy nauki o zarządzaniu i jakości. Zasoby osobowe (każdej) policji są kluczowym elementem jej działalności. Wspomagane są zasobami rzeczowymi oraz finansowymi.

Z problemu głównego wyprowadzono osiem (czy dziewięć? zgodnie z numeracją) problemów szczegółowych. (s. 107) oraz tyle samo hipotez cząstkowych. (s. 109 -110)

Przez sformułowanie problemów i hipotez ujawnił się *stricte* naukowy charakter rozprawy doktorskiej, która zmierza nie tylko do rozwiązania problemów, zweryfikowania hipotez, ale do osiągnięcia celów. A „Celem teoretycznym jest opracowanie – w oparciu o literaturę przedmiotu i akty prawne – zagadnień związanych z organizacją Policji i jej zadaniami w ochronie bezpieczeństwa i porządku publicznego, ze szczególnym uwzględnieniem społeczności lokalnych, które będą stanowić odniesienie do sformułowania ogólnych założeń koncepcji badawczej weryfikowanej w pracy badawczej. Celem poznawczym jest opis i wyjaśnienie działań Policji warunkujących bezpieczeństwo mieszkańców wybranych (badanych) gmin powiatu tarnowskiego. Natomiast cel praktyczny stanowi przygotowanie projektu „Bezpieczna gmina” przedstawiającego pożądane (skuteczne) działania w zakresie zapewnienia bezpieczeństwa w małych społecznościach lokalnych.” (s. 106)

Cel teoretyczny powinien być związany z zadaniami teoretycznymi. Może służyć opracowaniu teoretycznego modelu np. programu prewencyjnego czy systemu bezpieczeństwa w gminie. Może też służyć do opracowania nowej teorii lub koncepcji, która pomoże w lepszym zrozumieniu danego obszaru wiedzy, np. koncepcji teorii uwarunkowań działań Policji. Cel teoretyczny może polegać na identyfikacji nowych, nieznanych wcześniej zjawisk lub na ich klasyfikacji, np. zaproponowania klasyfikacji uwarunkowań działań Policji. Badacze mogą dążyć do opracowania nowych narzędzi lub metod badawczych, które pozwolą na lepsze badanie określonego zjawiska, np. opracowanie nowej metody badania uwarunkowań działań Policji. Uważam, że opracowanie zagadnień związanych z organizacją Policji i jej zadaniami oraz koncepcji badawczej nie powinno być celem teoretycznym badań naukowych.

Natomiast cel poznawczy badań naukowych odnosi się do próby zdobycia (poznania) nowej wiedzy, zrozumienia, wyjaśnienia lub zbadania jakiegoś aspektu rzeczywistości lub zjawiska. Ten rodzaj celu badawczego koncentrować się powinien na rozszerzeniu wiedzy np. nt. identyfikacji nowych uwarunkowań działań Policji. Raczej celem poznawczym nie powinien być opis i wyjaśnienie działań Policji.

Cel praktyczny badań naukowych koncentruje się na rozwiązywaniu konkretnych problemów, dostarczaniu praktycznych rozwiązań lub poprawie warunków życia i funkcjonowania społeczeństwa. Badania o celu praktycznym są skoncentrowane na tworzeniu narzędzi, technologii, strategii lub rozwiązań, które mogą być wykorzystane w praktyce, aby osiągnąć określone cele lub poprawić jakość życia. Mogę przyjąć, że celem było rozwiązanie problemów związanych z bezpieczeństwem publicznym na poziomie lokalnym przez zaproponowanie projektu o charakterze innowacyjnym „Bezpieczna gmina”.

W mojej ocenie, niespójność (problematiczność interpretacyjna) pola badawczego, problemu i hipotezy niesie implikacje poznawcze. Bo czym innym jest pytanie - jakie są uwarunkowania działań Policji, a czym innym - jak działania Policji warunkują bezpieczeństwo mieszkańców. Autor przyjął, że: „Przedmiotem prezentowanych badań są działania Policji warunkujące bezpieczeństwo mieszkańców wybranych gmin powiatu tarnowskiego.” (s. 105) Czym nie do końca rozwiązał moich wątpliwości.

Konkludując stwierdzam, że o ile ocena wyboru tematu badań jest pozytywna, o tyle ocena jego identyfikacji i przyjętego sposobu jego rozwiązania w części teoretycznej i empirycznej jest dyskusyjna.

Hipotezy badawcze, w mojej ocenie, nie są hipotezami w ścisłym tego słowa znaczeniu, ponieważ nie wszystkie wskazują na zależności między zmiennymi. Są one w większości oczywiste i obecne w wynikach badań innych badaczy. Wystarczy też sięgnąć po dane statystyczne, aby je zweryfikować (bez prowadzenia badań na poziomie rozprawy doktorskiej). Oczywistym jest, że w przestępczości (ilościowej) dominują kradzieże, uszkodzenia mienia

i wykroczenia drogowe, a terror kryminalny rzadko występuje w gminach (nie tylko tych) objętych badaniami. Niektóre z nich znacznie poszerzają zakres badań, bo dotyczą: systemu emerytalnego (zaopatrzeniowego), szkoleń, reform w Policji itd. Niektóre są problematyczne. Nie do końca zgodzę się, że wykształcenie policjanta, „które w wielu przypadkach nie jest zgodne z wykonywaną przez nich pracą” ma związek z „uwarunkowaniem działań Policji.” Moją wątpliwość opieram, nie tylko na literaturze przedmiotu, ale na własnym doświadczeniu i obserwacji, jako mgr filologii polskiej i mł. insp. Policji w st. spocz. Policjantem można zostać po szkole średniej i czy oznacza to, że jest on „mniej wartościowym” policjantem niż mgr prawa czy pedagogiki? Dobór „uwarunkowań” powinien być oparty na przeprowadzonej

kwerendzie literatury. Zbadanie związku pomiędzy poziomem wykształcenia, a kompetencjami policjanta jest zadaniem na oddzielną rozprawę doktorską. Tylko czy np. prawidłowe użycie śpó zależy od poziomu i rodzaju wykształcenia? Można odnieść wrażenie, że nie wystarczająco starannie wskazano na wzajemne powiązanie hipotez i ich odniesienie do badanego problemu.

Mam też wątpliwości czy wszystkie przyjęte hipotezy można zweryfikować w oparciu o deklaracje badanych mieszkańców i opinie policjantów. Czy na pewno respondenci mają wiedzę „jakimi zasobami- osobowymi i rzeczowymi, dysponują jednostki Policji realizujące zadania warunkujące bezpieczeństwo mieszkańców wybranych gmin powiatu tarnowskiego”?

W sposobie sformułowania hipotezy głównej, w opinii recenzenta, brakuje też precyzji. Policja nie została powołana do rozwiązywania wszystkich problemów stanowiących zagrożenie dla mieszkańców. (s. 107)

Osobiście traktuję je raczej jako założenia przydatne zapewne Doktorantowi w projektowaniu badań empirycznych. Z tego punktu widzenia można ich obecność uznać za uzasadnioną.

Tak postawione problemy i określone cele wskazują, że Autor podjął się zadania ambitnego i czasochłonnego. Jednak pole badawcze (postrzeganie bezpieczeństwa, ocena działań jednostek Policji, programy profilaktyczne) jest klasycznym ujęciem problemu, które doczekało się wielu opracowań naukowych, często eksplorowany w różnych kontekstach.

Ważność podjętej problematyki nie musi być specjalnie dowodzona. Działania Policji są uwarunkowane wieloma czynnikami i od nich zależy jej skuteczność, a tym samym bezpieczeństwo mieszkańców.

Pomimo krytycznych uwag stwierdzam, że sformułowane przez Autora problemy, cele i hipotezy określają oryginalność podjętego problemu.

Problematykę uwarunkowań działań Policji, podjętą przez mgra Dominika Rzepeckiego uważam za interesującą, aktualną i ważną, tak pod względem teoretycznym, jak i dla praktyki bezpieczeństwa i porządku publicznego.

2. Stwierdzenie posiadania albo braku posiadania ogólnej wiedzy teoretycznej w dyscyplinie nauki o bezpieczeństwie

Autor dysertacji zdecydował się na przedstawienie wyników swojej pracy badawczej w opracowaniu, na które składa się: wstęp, cztery rozdziały i zakończenie wraz z wnioskami. Pracę uzupełnia bibliografia: pozycje zwarte, artykuły, akty normatywne, netografia, spisy tabel, wykresów, rysunków, zestawień oraz aneks. Rozdziały uporządkowane są w sposób klasyczny (teoria, metoda, empiria, wnioski).

Można przyjąć, że „wiedza teoretyczna dyscypliny”, o której mowa jest w ustawie, to wiedza teoretyczna nauk o bezpieczeństwie.

Jednym z warunków przy przygotowywaniu pracy naukowej jest przeprowadzenie kwerendy literatury, bowiem na podstawie dobrze zrobionej kwerendy powinny być dokonywane analizy, które posłużą do zbudowania koncepcji pracy. Bez niej niemożliwe jest stwierdzenie na ile przygotowywana rozprawa doktorska jest odkrywczą, a także czy badacz posiada ogólną wiedzę o dyscyplinie, w której prowadzi badania. Stanowi ona także podstawę do postawienia odpowiednich pytań badawczych, sposobu ujęcia problematyki oraz projektowania kolejnych etapów postępowania badawczego.

We Wstępie Autor nie wyprowadza - na bazie argumentów praktycznych i teoretycznych - tematyki rozprawy (uwarunkowań działań Policji), nie wskazuje na

wynikającą z kwerendy literatury lukę badawczą. Nie czyni też tego w rozdziale metodologicznym.

Wiodące pytanie zaprezentowane już w recenzji (i w części założeń metodologicznych rozprawy), wydaje się z pozoru dość banalne. W zasadzie Autor pyta się o stopień i zakres działania Policji (a nie ich społeczną ocenę), które są warunkiem bezpieczeństwa mieszkańców wybranych gminach powiatu tarnowskiego. (s. 107) Odpowiedź nie może być inna, niż wynikająca z analizy aktów normatywnych (nie tylko ustawy o Policji). Policja jest instytucją, która ma monopol na świadczenie usług związanych z utrzymaniem bezpieczeństwa i porządku publicznego. To oznacza, że tylko Policja ma legalne prawo do wykonywania określonych działań związanych z utrzymaniem bezpieczeństwa w tym obszarze. Tak więc jej działania muszą „w dużym stopniu i w dużym zakresie” warunkować bezpieczeństwo mieszkańców. (s. 108)

Na szczęście dalsze pytania, które stanowią bezpośrednie podbudowanie procedury badawczej, są ciekawsze z punktu praktyki bezpieczeństwa publicznego i bardziej uzasadniają podjęcie przez Autora badań empirycznych. Mogą być co prawda dyskusyjne, na co wskazałem

w recenzji, jednak zdecydowanie są bardziej zgodne z głównym nurtem dyscypliny nauk o bezpieczeństwie. Trzeba pamiętać, że temat pracy został sformułowany w taki sposób, że dominującą kategorią są uwarunkowania działań Policji, a nie historia Policji czy rola dzielnicowego (zob. spis treści).

Ocena ogólnej wiedzy Doktoranta jest konsekwencją zapoznania się recenzenta z treścią poszczególnych rozdziałów odniesioną do literatury przedmiotu. Ogólna wiedza teoretyczna zaprezentowana jest w rozdziale pierwszym. Ilość zaprezentowanych i przeanalizowanych

w rozprawie pozycji literatury to: 21 artykuły i 103 pozycje zwartych. Mankamentem jest śladowa liczba wykorzystanych pozycji obcojęzycznych dot. uwarunkowań działań policji. Brakuje mi też uwzględnienia w bibliografii pracy pt.: „Uwarunkowania sprawności działania Policji na poziomie lokalnym” (Katowice 2019) Autor rozprawy robiąc kwerendę literatury skoncentrował się głównie na zebraniu tej literatury, w której są ukazane różne aspekty działań Policji (historii, organizacji itd.). Warto podkreślić, że narracje Doktoranta dotyczące przywoływanych fragmentów wyszukanych tekstów mają charakter merytoryczny i są prowadzone w sposób zwięzły.

Za mankament uważam brak szerszej analizy podstawowego pojęcia użytego w rozprawie tj. „uwarunkowań działań Policji” – tj. o jakie uwarunkowania chodzi? Odpowiadając sobie na to pytanie Autor miałby okazję do określenia granic pola badawczego oraz ograniczeń badawczych (wyboru uwarunkowań). Tym samym można byłoby dokonać kategoryzacji i podziału uwarunkowań działań Policji. A tak nie wiadomo do jakich uwarunkowań działań Policji można zaliczyć: poczucie bezpieczeństwa mieszkańców, problemy i zdarzenia, zasoby osobowe i rzeczowe, dostępność Policji, kwalifikacje policjantów, oczekiwania mieszkańców, opinie policjantów nt. zmian usprawniających ich działanie czy konieczność podjęcia takich zmian. (s. 107) Na podstawie studiów literaturowych określił, co rozumie pod pojęciami: bezpieczeństwo – ujęcie definicyjne, przedstawił historię polskiej Policji, miejsce Policji w społeczeństwie obywatelskim oraz założenia programów” na rzecz poprawy bezpieczeństwa”.

Autor nie zawsze przeprowadza krytyczną analizę pojęć, a jedynie ogranicza się do prezentacji poglądów innych autorów. (np. s. 16-17) Teoretyczna część pracy ma zdecydowanie charakter odtwórczy, co jest naturalne dla tej części rozprawy.

Przy ocenie poziomu ogólnej wiedzy teoretycznej Doktoranta odnoszącej się do dyscypliny naukowej, w której plasuje się problematyka rozprawy ważna jest umiejętność zastosowania i wykorzystania tej wiedzy w prowadzonych badaniach empirycznych. Oceniam, że w tym zakresie Doktorant wykazał się wystarczającymi umiejętnościami.

Temat rozprawy mieści się w obszarze nauk o bezpieczeństwie (działania Policji w obszarze bezpieczeństwa publicznego). Jest on niewątpliwie aktualny, zarówno z punktu widzenia bieżącej debaty naukowej dot. roli Policji, bezpieczeństwa społeczności lokalnych, jak i wyzwań dla praktyki działań w obszarze bezpieczeństwa i porządku publicznego. Podjęcie tego tematu potencjalnie może przyczynić się do poszerzenia wiedzy dotyczącej oceny działań Policji na poziomie lokalnym.

W świetle przedstawionych problemów badawczych i przyjętych hipotez należy stwierdzić, że Autor rozprawy podjął się niełatwego, ale istotnego zadania polegającego na poszukiwaniu odpowiedzi na tak istotne dla bezpieczeństwa mieszkańców kwestie.

Po analizie treści rozprawy mogę stwierdzić, że Doktorant wykazał się wiedzą teoretyczną nt. działań Policji, problemów bezpieczeństwa i porządku publicznego oraz w szerszym kontekście wiedzą związaną z programami profilaktycznymi i badaniem poczucia bezpieczeństwa mieszkańców.

3. Stwierdzenie posiadania albo braku posiadania umiejętności samodzielnego prowadzenia pracy naukowej

Kwestiom metodologicznym poświęcono rozdział drugi (s. 105-129), w którym odniesiono się do: przedmiotu i celów badań, problemów i hipotez badawczych, a także zmiennych i wskaźników, metod, technik i narzędzi badawczych, charakterystyki grupy badawczej, opisu terenu badań oraz organizacji badań.

W ocenie metodologicznej warto zwrócić uwagę na przygotowanie genezy problemu oraz określenie obszaru badań. Szkoda, że w rozprawie nie ma odniesienia do aktualnego stanu wiedzy (badań) na podjęty temat.

Autor twierdzi lakonicznie, że wybór tematu: „został względami praktycznymi oraz osobistymi. Pełniąc służbę w małych lokalnych społecznościach, autor dysertacji wielokrotnie brał udział w spotkaniach z mieszkańcami gmin, samorządowcami, a także uczestniczył w wielu zdarzeniach, co uświadomiło mu skalę problemów z jakimi zmagają się mieszkańcy.” (s. 7-8) O ile, jak już zaznaczyłem, nie mam wątpliwości co do istotności podjętego tematu badawczego, to jakość pracy naukowej powinna wyrażać się w rzetelnym jej uzasadnieniu opartym na istniejącym stanie wiedzy i zidentyfikowaniu luki badawczej. Poprawna kwerenda literatury pozwala na prawidłowe dostrzeżenie i identyfikowanie problemu naukowego. Po prostu, zabrakło mi pokazania związku postawionego problemu badawczego z przeprowadzoną kwerendą literatury.

Zastosowane przez Autora w badaniach empirycznych rozwiązania metodologiczne lokują całość projektu badawczego oraz jego realizację w ilościowym i jakościowym paradygmacie metodologicznym. Wybór metody wiodącej w części empirycznej (sondaż diagnostyczny przeprowadzony techniką ankiety i wywiadu) uznaję za trafny.

Recenzowana rozprawa spełnia wymagania w zakresie znajomości warsztatu metodologicznego. Przyjęte założenia dotyczące określenia przedmiotu i wskazania celu badań, sformułowane problemy oraz hipotezy badawcze stanowiły wystarczającą bazę do realizacji badań.

Na uwagę zasługuje określenie zmiennych wykorzystanych w badaniu empirycznym

i ich operacjonalizacja. (s. 112) Można mieć co prawda wątpliwości czy zasoby osobowe (jako zmienna zależna) można opisać wskaźnikiem: „liczba etatów na liczbę mieszkańców” czy „liczba wakatów w poszczególnych rodzajach służb”. Przypomnę, że liczbę etatów określa Zarządzenie nr 88 Komendanta Głównego Policji z dnia 1 lutego 2011 r. w sprawie zasad naliczeń etatowych w Policji. (Dz.Urz.KGP.2018.94, s. 158 i n.)

Podobne uwagi mam do pozostałych zmiennych i przyjętych wskaźników. Przykładowo: zasoby rzeczowe jednostek Policji -uzbrojenie, kwalifikacje funkcjonariuszy-studia podyplomowe itd. Czy Autor zakłada, że ilość broni i kierunek studiów podyplomowych wpływa na działania Policji? To może „wysłać” wszystkich policjantów na „kierunkowe” studia podyplomowe i zwiększyć ilość „uzbrojenia”, a tym samym poprawi się poziom bezpieczeństwa mieszkańców (tylko o jaki %?). Wybór zmiennych i wskaźników jest zabiegiem słusznym ze względu na wielość „uwarunkowań”, ale wymaga szerszego uzasadnienia. Przyjęta operacjonalizacja skłania do dyskusji, ale posiada walor oryginalności.

Rozważania przeprowadzone w recenzowanej rozprawie oparte są na różnych metodach badawczych. Autor posłużył się głównie metodami teoretycznymi, takimi jak: analiza krytyczna, wnioskowanie i uogólnianie oraz empirycznymi tj. sondażem diagnostycznym przeprowadzony techniką ankietowania i wywiadu oraz analiza dokumentów. (s. 113) Na potrzeby badań przygotował autorskie narzędzia badawcze w postaci: 1) składającego się z 39 pytań kwestionariusza ankiety skierowanego do mieszkańców badanych gmin; 2) zawierającego 42 pytania kwestionariusza ankiety adresowanej do policjantów Komisariatu Policji w Żabnie. (załączniki nr 1 i 2) Doktorant nie dokonał opisu klasyfikacji pytań użytych w kwestionariuszach.

Mocną stroną podjętych badań była, po pierwsze, triangulacja metod, polegająca na połączeniu różnych podejść badawczych, a po drugie – dywersyfikacja źródeł poprzez pozyskiwanie danych m.in. od różnych kategorii respondentów i/lub z dokumentów zastanych.

W części empirycznej zostały zaprezentowane wyniki badań sondażowych. Narzędziem badawczym były wspomniane autorskie kwestionariusze: wywiadu i ankiety. W badaniu wykorzystane zostały zmienne mierzalne, co pozwoliło na przeprowadzenie szeregu analiz statystycznych. Zgromadzone dane poddano wnioskowaniu statystycznemu.

W badaniach ankietowych grupa badawcza, $n = 407$ mieszkańców gmin Żabno, Radłów oraz Wietrzychowice. W tabelach 8, 9, 10 Autor wprowadził tytuł „Charakterystyka mieszkańców gminy ...”, zamiast respondentów. Badaniom ankietowym poddanych zostało 21 funkcjonariuszy pełniących służbę w Komisariacie Policji w Żabnie. Za zbędne (nic nie wnoszące do badań) uznaję wprowadzenie herbu i flagi Małopolski (rys. 10) oraz map. (s. 123-128)

W badaniu ankietowym zastosowano dobór celowy. (s. 128) Brak jest informacji na temat „doboru” funkcjonariuszy Policji do wywiadu. W harmonogramie badań można jedynie przeczytać, że: „Badaniem objęto 21 funkcjonariuszy zatrudnionych w Komisariacie Policji w Żabnie.” (s. 129) Warto byłoby wskazać szczegółowe kryteria doboru respondentów do wywiadów.

Przedstawiona analiza „wywiadów” wskazuje na ich ilościowy, a nie jakościowy charakter. „Dokonana analiza otrzymanych odpowiedzi pozwala stwierdzić, że zdecydowana większość policjantów, bo aż 18 jest przekonanych, że mieszkańcy gminy Radłów, Wietrzychowice oraz Żabno czują się bezpiecznie.” (s. 132, wykresy: 3, 4, 5, 6.)

Walorem rozprawy jest zastosowanie aparatu statystycznego tj. analizy korelacji Spearmana, analizy danych testem dokładnym Fishera czy niezależności chi-kwadrat.

Dobór niektórych pytań do kwestionariuszy rodzi pytania o ich korelację z tematem rozprawy i przyjętymi zmiennymi. Niektóre dotyczą badań wiktymizacyjnych, a niektóre „spekulacji”. Bo na jakiej podstawie Autor założył, że mieszkańcy mają obiektywną informację o „wiedzy policjantów na temat sprawców różnych przestępstw” (pyt. 33), znajomości przez nich „terenu” (pyt. 31) czy znajomość problemów w ich rejonie działania (pyt. 32)?

Wyniki badań zostały przedstawione i omówione w formie opisowej oraz przejrzystych tabelach i rycinach, przy których opracowaniu zastosowano właściwe metody analizy statystycznej. Wyniki badań oceniono w *Zakończeniu i wnioskach*.

Doktorant wykazał się umiejętnością krytycznej i wyważonej oceny uzyskanych wyników oraz formułowania wniosków końcowych. Sformułowane wnioski odpowiadają ustalonym celom pracy i przyjętym hipotezom.

Ogólnie, dysertacja od strony redakcyjnej przygotowana jest starannie i schludnie. Autor w dostatecznym zakresie opanował i posłużył się technikami redakcyjnymi. Poprawnie przygotował podpisy tabel, rysunków, sporządził ich spisy, a także przygotował zestawienie bibliograficzne publikacji. Podczas analizy treści dysertacji, nie zauważyłem znaczących błędów. Można mieć pewne uwagi do opisu bibliograficznego aktów normatywnych.

Wykorzystanie metod badawczych należy uznać za wystarczające do przedstawienia problematyki wskazanej w tytule rozprawy i wyciągnięcia prawidłowych ocen i wniosków. Podejście badawcze jest przemyślane i poprawne pod względem metodycznym. Autor wykazał się starannością uzasadniając poszczególne kroki badawcze i cele do osiągnięcia.

Pomimo zgłoszonych uwag o dyskusyjnym charakterze należy podkreślić poprawny warsztat metodologiczny, który stanowi podstawę dla samodzielnego prowadzenia badań naukowych.

4. Ocena merytoryczna rozprawy

Przedstawiona do recenzji rozprawa składa się z czterech rozdziałów. Pierwszy stanowi rezultat krytycznej analizy literatury przedmiotu i przemyśleń Autora. Ma charakter sprawozdawczy

i systematyzuje zagadnienia, chociaż nie zawsze ściśle związanych z podjętą problematyką. Drugi ma charakter metodyczny, w którym opisano istotne elementy procesu badawczego. Trzeci i czwarty mają charakter analityczny, a ostatni nawet projektowy. Ich treść prezentuje wyniki badań empirycznych oraz rekomendacje praktyczne z przeprowadzonych badań. Założenia metodologiczne znalazły się dopiero w drugim rozdziale, co nie jest błędem, ale wychodzi na to, że dopiero po przeczytaniu treści rozdziału pierwszego można dowiedzieć się jakie problemy badawcze są rozwiązywane.

W rozdziale pierwszym rozprawy (*Organizacja Policji oraz jej zadania w ochronie bezpieczeństwa i porządku – problem w literaturze*), Autor przeanalizował kwestie związane z organizacją Policji oraz jej zadaniami w obszarze bezpieczeństwa i porządku publicznego. W rozdziale tym opisano genezę instytucji bezpieczeństwa na ziemiach polskich, błędnie zatytułowanymi „organami bezpieczeństwa państwa” oraz ewolucję formacji policyjnych w chronologicznym porządku dziejowym. Dopełnieniem rozdziału jest analiza zagadnień dotyczących Policji, jej roli w społeczeństwie obywatelskim oraz charakterystyka programów „na rzecz poprawy bezpieczeństwa”.

W mojej ocenie brakuje w tym rozdziale syntezy wiedzy teoretycznej na temat uwarunkowań działań Policji ze szczególnym uwzględnieniem ich klasyfikacji i definicji. Można jej było dokonać również w aspekcie historycznym np. oceny zespolenia administracyjnego w różnych okresach dziejowych. Rozdział ten zawiera dość zróżnicowane treści, które są miejscami odległe od tematu, postawionych problemów i przyjętych hipotez. Zaprezentowanym treściom brakuje niekiedy spójności pomiędzy przedstawianymi wątkami (po zdefiniowaniu bezpieczeństwa w kolejnym podrozdziale następuje analiza historyczna

genezy i funkcjonowania instytucji bezpieczeństwa). Opis zyskałby na wartości, gdyby prezentacja treści była bardziej powiązana z tematem.

Nie wiem też dlaczego w kolejnym podrozdziale wyeksponowano w tytule „ujęcie prawne”. Zmiany kadrowe na stanowiskach wiążą się z ujęciem polityki kadrowej, podobnie jak stan zatrudnienia (s. 47-49) czy zarządzaniu. Policja jako organizacja oparta na strukturze liniowo-sztabowej (rys.3.)

Nie do końca też rozumiem wprowadzenie paragrafu *Służba patrolowa w zakresie zapewnienia bezpieczeństwa i porządku* (1.4.1) do podrozdziału dot. *Policji w społeczeństwie obywatelskim*. (1.4.) Policja w społeczeństwie obywatelskim pracuje nad budowaniem relacji z obywatelami, rozwiązywaniem problemów społecznych oraz prewencją przestępczości, a nie tylko reakcją na nią. I to należało wykazać w tym paragrafie oraz w analizach roli dzielnicowego (1.4.2.) czy służby kryminalnej (1.4.3.) lub zmienić nazwę podrozdziału np. na uwarunkowania działań lub zadania służb prewencji, kryminalnej itp. Natomiast bliska tej koncepcji *idea community policing* znalazła miejsce w podrozdziale dot. „innovacyjnych rozwiązań na rzecz bezpieczeństwa”. (1.5.)

Działania Policji są uwarunkowane przez wiele czynników, zarówno wewnętrznych, jak i zewnętrznych. Nie wiem do jakich uwarunkowań można zaliczyć *programy na rzecz poprawy bezpieczeństwa* (1.5.) Być może do finansowych, chociaż brak w budżecie Policji środków na programy profilaktyczne, wdrożenie aplikacji „Moja Komenda” (1.5.1.) i Krajowej Mapy Zagrożeń Bezpieczeństwa (1.5.3.) do technicznych, a *community policing* (1.5.2.) do kultury organizacyjnej?

Jeszcze raz podkreślę, że Doktorant powinien poświęcić zagadnieniom uwarunkowań działań Policji oddzielny podrozdział. W nim powinien dokonać analizy i krytycznej oceny „uwarunkowań” oraz wynikające z nich konsekwencje. Przykładowo obecne są w dyskursie społecznym uwarunkowania polityczne. Politycy (w tym lokalni) mogą wprowadzać nowe inicjatywy lub kierować uwagę Policji na konkretne problemy społeczne. Bywa też tak, że władze polityczne lub partie polityczne wykorzystują siły policyjne do realizacji celów politycznych, które mogą być sprzeczne z zasadami sprawiedliwości, prawami obywateli lub zasadami demokracji. Wystarczyło zrobić kwerendę tytułów prasowych z ostatnich lat lub oprzeć się na literaturze przedmiotu. (np. R. Bäcker, *Policja pomiędzy apolitycznością a politycznością*, „Przegląd Politologiczny” Nr 4, s. 5-22 (2022)

Rozdział drugi - metodologiczny, zawiera określenie przedmiotu i celów badań, prezentuje problemy badawcze i hipotezy, a także zmienne i wskaźniki. Wskazano w nim metody, techniki i narzędzia badawcze, dokonano charakterystyki grupy badawczej, opisano teren oraz organizację badań. Rozdział ten precyzuje zamierzenia badawcze. Na pokreślenie zasługuje przedstawienie etapów postępowania badawczego, wskazanie kluczowych zmiennych, kwestionariuszy do ich badania i szczegółowy opis badanej próby.

Rozdział trzeci (*Działania Policji warunkujące bezpieczeństwo mieszkańców wybranych gmin powiatu tarnowskiego w świetle wyników badań własnych*) to analiza

wyników badań. Przedstawiono w nim działania Policji warunkujące bezpieczeństwo mieszkańców wybranych gmin powiatu tarnowskiego, skupiając się na problemach, zdarzeniach i sytuacjach generujących największe zagrożenia na badanym terenie. Dokonano m. in. oceny zasobów osobowych oraz wyposażenia jednostki Policji w odniesieniu do realizowanych zadań z zakresu zapewniania bezpieczeństwa mieszkańców, dostępności Policji dla mieszkańców, a także przeanalizowano kwalifikacje funkcjonariuszy Komisariatu Policji w Żabnie. Istotną częścią rozdziału jest analiza wyników badań dotycząca uwarunkowań działań Policji w zakresie zmniejszania zagrożeń naruszających bezpieczeństwo w kontekście oczekiwań mieszkańców badanych gmin. Rozdział dopełnia opinia funkcjonariuszy

z Komisariatu Policji w Żabnie na temat usprawnienia działań Policji na rzecz bezpieczeństwa mieszkańców w rejonie ich służby.

Wybory Autora do narzędzi badawczych generują pytania o charakterze dyskusyjnym. Przykładowo, do jakich uwarunkowań działań Policji można zaliczyć: czas zamieszkania na terenie gminy, dobre relacje z sąsiadami, uczestnictwo w spotkaniach lokalnej społeczności itd. (dot. kwestionariusza ankiety – załącznik nr 1) W mojej ocenie trudno wymagać od policjanta komisariatu rzetelnej wiedzy nt. „odpowiedniego naliczania etatowego”, nakładów przeznaczanych na Policję itd. Trzeba pamiętać, że komisariaty Policji, tak jak komendy miejskie/powiatowe nie są odrębnymi jednostkami budżetowymi, a komendanci dysponentami środków. Dysponentami są komendanci wojewódzcy Policji, a liczbę etatów Policji określa ustawa budżetowa. Poza tym oczywistym jest, że działania Policji są ograniczone przez dostępność środków finansowych, ludzkich i technicznych. Poziom finansowania ma wpływ na zdolność Policji do wykonywania swoich obowiązków.

Autor bardzo starannie dokumentuje uzyskane wyniki badań. Przeprowadzone analizy są wnikliwe i rzetelnie opracowane.

Rozdział czwarty (*Projekt „Bezpieczna gmina”*) ma charakter projektowy. Zakłada wskazanie „wzorcowego modelu działania jednostki Policji w obszarze bezpieczeństwa mieszkańców...”. „Głównym celem koncepcji jest przede wszystkim ograniczenie zjawisk społecznie szkodliwych, takich jak: przestępczość, demoralizacja, alkoholizm i inne przejawy patologii społecznych. (s. 228)

Autor wskazał najważniejsze obszary działań pt.: „Razem – bezpieczniej”, „Bezpieczna droga – trzeźwy kierowca”, „Przyjazny sąsiad”, „Trzeźwa okolica to twoje miejsce zamieszkania”, „Czyste środowisko – naszą wspólną sprawą”, „Policja w Żabnie – kierunek przyszłości” oraz „Szkoła–Policja–Rodzina”.

Otóż projekt powinien mieć nie tylko określony cel, ale ten cel musi mieć mierzalne wskaźniki, a działania powinny zawierać harmonogram i przewidywane wyniki. Pominięto w nim określenia planowanych kosztów projektu, w tym kosztów związanych z pracownikami, materiałami, wyposażeniem, szkoleniami i innymi wydatkami. Budżet powinien być realistyczny i uwzględniać źródła finansowania. Autor nie wskazał, w jaki sposób projekt będzie monitorowany i oceniany podczas jego trwania i po jego zakończeniu. Nie wskazał jakie kompetencje pracownicze są potrzebne do realizacji projektu i ile osób będzie zaangażowanych w jego realizację. Brakuje też identyfikacji potencjalnych ryzyk i sposobów ich unikania.

Przykładowo działanie: „Czyste środowisko – naszą wspólną sprawą” – jak wskazują respondenci, następnym istotnym zagrożeniem są nielegalne wysypiska śmieci. Działania w tym zakresie polegać będą na zwróceniu się do urzędów gmin Radłów, Wietrzychowice oraz Żabno z wnioskiem o dokonanie weryfikacji złożonych oświadczeń dotyczących odbioru

śmieci przez mieszkańców. Powyższe pozwoli na ujawnienie osób nie posiadających podpisanej umowy, tj. potencjalnych sprawców zaśmiecania terenów publicznych. Równolegle w ramach działań prewencyjnych, zaplanowane zostaną wspólne patrole z funkcjonariuszami Straży Leśnej Nadleśnictwa Dąbrowa Tarnowska w miejscach, w których występują „dzikie” wysypiska śmieci. Podjęte zostaną również działania zmierzające do likwidacji istniejących wysypisk poprzez złożenie wniosków o uprzątnięcie terenów do właścicieli gruntów.” (s. 232)

Rodzi pytania dlaczego do tej pory tego nie zrobiono? I czy działania te (wysłanie pism, wspólne patrole) muszą być objęte projektem?

Autor nie poszukuje genezy problemów, które chce objąć działaniem. Dlaczego np. jest potrzeba wprowadzenia działań takich jak: trzeźwy kierowca czy trzeźwa okolica? Wydaje się, że adresatem powinny być określone grupy odbiorców, a nie mieszkańcy (wszyscy) badanych gmin.

Zwieńczeniem przedstawionego projektu jest graficzne „wskazanie obszarów działań projektu „Bezpieczna gmina”. (rys. 17, s. 234)

Zasadniczo każda praca badawcza kończy się podsumowaniem wyników badań. Rozprawa doktorska stanowi pewien etap pośredni w rozwoju naukowym doktoranta i powinna być zakończona kilkustronicowym podsumowaniem wyników badań. Oprócz weryfikacji postawionych w rozprawie hipotez badawczych, stopnia zrealizowania postawionych celów, winna nakreślać kierunek dalszych badań w danej dziedzinie.

Zakończenie i wnioski recenzowanej rozprawy (s. 236 – 238) zawierają prawie wszystkie te elementy. Najważniejsze wnioski Autor sformułował w dziewięciu stwierdzeniach, które odnoszą się do weryfikacji przyjętych hipotez.

5. Podsumowanie

Oceniając sposób realizacji przyjętego celu rozprawy, założenia metodologiczne, wkład pracy oraz uzyskane rezultaty, należy stwierdzić, że przedstawione wyniki oraz kierunki interpretacji mogą stanowić inspirację do kontynuowania poruszanej problematyki.

Opis procedury badania oraz procedury przygotowania warsztatowego – narzędzi badawczych dowodzą umiejętności metodologicznych. Można wyróżnić Autora za próbę precyzyjnego przedstawienie doboru próby badawczej.

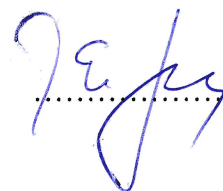
Rozprawa nosi znamiona zarówno pracy o charakterze teoretycznym (analiza i synteza literatury przedmiotu oraz aktów prawnych) z elementami analityczno-empirycznymi (głównie badań ankietowych i wywiadów eksperckich), na podstawie których podjęto próbę wnioskowania i uogólnienia, jak i rekomendacji co do ukierunkowania działań Policji. Dowodzi to, że Autor posiadał umiejętność w zakresie wyprowadzania uogólnionych wniosków z przeprowadzonych badań i proponowania rozwiązań w zakresie poprawy bezpieczeństwa lokalnego.

Mimo wykazania pewnych usterek, jak i niedoskonałości merytorycznej oraz warsztatowej, które można złożyć na brak doświadczenia w prowadzeniu samodzielnych badań naukowych należy stwierdzić, że praca stanowi interesującą propozycję badawczą o charakterze naukowym.

6. Końcowa konkluzja i ocena

Stwierdzam, że recenzowana rozprawa doktorska Pana mgra Dominika RZEPECKIEGO spełnia warunki określone w art. 187 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. *Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce* (Dz. U. z 2021 r., poz. 478) i wnioskuję do Rady Wydziału Nauk o Bezpieczeństwie Krakowskiej Akademii o dopuszczenie do dalszych etapów postępowania w sprawie nadania stopnia doktora w dziedzinie nauk społecznych w dyscyplinie nauki o bezpieczeństwie.

Słupsk, dn. 08 listopada 2023 r.